

Manja Heerze:

Reactie op forum van Bart van der Leeuw

Met belangstelling las ik de reactie van Bart van der Leeuw op mijn artikel over de leeslat in *Moer* 1998•6. Het is prettig om te lezen dat veel elementen van de leeslat aansluiten bij de praktijkervaring van Van der Leeuw als docent aan de opleiding tot leraar basisonderwijs, zoals zijn genuanceerde kijk op AVI en het gebruik van de categorieën van de Leeservaringsschaal. Dit sluit aan bij de algemene tendens: inmiddels zijn er bijzonder veel reacties gekomen op de leeslat, uit het onderwijs, van bibliotheken, boekhandels, PABO's en schoolbegeleidingsdiensten. Centraal in deze reacties staat dat de leeslat aansluit bij de praktijk en eenvoudig toepasbaar is. Uiteraard zijn er ook veel vragen.

Van der Leeuw werpt twee soorten vragen op in zijn reactie: specifieke vragen over de opzet van de Leeservaringsschaal en meer algemene over het gebruik ervan.

Vragen omtrent de precieze indeling van de categorieën en de toekenning van de scores verdienen een meer onderbouwd antwoord dan binnen de kolommen van *Moer* mogelijk is. Uiteraard is de vaststelling van Van der Leeuw terecht dat waar het kwalitatieve gegevens betreft als opgenomen in de Leeservaringsschaal, de score altijd minder 'hard' is dan wanneer het om kwantitatieve gegevens gaat als woord- en zinslengte. Voor een serieuze wetenschappelijk onderbouwde beantwoording van detailvragen verwijs ik naar het onderzoeksrapport waarin verslag wordt gedaan van twee onderzoeken naar de Leeservaringsschaal (het in *Moer* 1998•6 genoemde onderzoek en een uitvoerig replicatie-onderzoek dat dit voorjaar wordt uitgevoerd). Het onderzoeksrapport is in de zomer van 1999 beschikbaar en op te vragen

bij de Letterenfaculteit van de Katholiek Universiteit Brabant.

Van der Leeuw werpt drie meer algemene vragen op, waarop ik graag kort wil ingaan. 1 Is het niet noodzakelijk dat er voor de Leeservaringsschaal, net als bij AVI, een dubbele test bestaat, dat wil zeggen een test voor het niveau van de tekst en een test voor het niveau van de leerling?

De Leeservaringsschaal is ontworpen als maat voor teksten, niet voor leerlingen. De schaal wil geen maat zijn voor het niveau van leerlingen en pretendeert dat ook niet: een dergelijk gebruik van de Leeservaringsschaal is methodologisch niet verantwoord. Wanneer leerlingen op deze manier getest zouden worden zou dat ten onrechte de mogelijkheid suggereren dat op die manier een precies niveau vastgesteld kan worden. Daarmee doe je me meer kwaad dan goed. Hoewel het in het onderwijs bijna een gewoonte is geworden direct te vragen om een test, blijkt het in de praktijk helemaal geen probleem wanneer kinderen niet getest worden op hun leeservaring. In zijn reactie bevestigt Van der Leeuw het algemene beeld dat leerkrachten er geen moeite mee hebben op basis van eigen ervaring en inzicht het leeservaringsniveau niveau van de leerling vast te stellen. De Leeservaringsschaal geeft het niveau van de tekst weer, om zo een geschikt boek voor een specifiek kind te kunnen selecteren.

2 Maakt de weergave in één letter het leeservaringsniveau niet minder transparant dan een omschrijving van alle negen categorieën waaruit de schaal is opgebouwd?

Uiteraard brengt elke weergave in een schaal informatieverlies met zich mee. Het doel bij het ontwikkelen van de leeslat was echter juist te komen tot een overzichtelijke maat die in één beeld een weergave van zowel technisch leesniveau, leeservaring als thema van een tekst zou vatten. Het doel van de leeslat is geen uitvoerig leesrapport van ieder boek, maar een beknopte weergave die direct op het boek is terug te vinden. Het is wel een weergave die in die beknoptheid recht doet aan zowel kwantitatieve als kwalitatieve aspecten van een tekst. Ik ben er, net als Van der Leeuw, van overtuigd dat geen enkele maat

of score de belezen bemiddelaar kan evenaren, die op het juiste moment het juiste boek bij het juiste kind brengt. Het is niet voor niets dat ik mijn artikel in *Moer* 1998•6 afsluit met precies die opmerking. In de praktijk is er echter niet altijd iemand die alle boeken heeft gelezen. Voor die praktijksituaties, die zich blijkens de reacties op scholen, in boekhandels en in bibliotheken dagelijks voordoen, wil de leeslat een hulpmiddel zijn.

- 3 Komt Zwijsen als eerste en enige op de markt met boeken waarop de leeslat is aangegeven?

Zwijsen is de eerste uitgever van boeken met de leeslat. Het is echter geenszins de bedoeling dat de uitgeverij de enige blijft, veel liever zouden wij zien dat de leeslat een

algemene functie krijgt, zodat het onderwijs de beschikking heeft over een nieuw, algemeen gangbaar instrument. Gezien de grote belangstelling van scholen en bibliotheken en de reacties van andere uitgevers van kinderboeken is het zinvol te onderzoeken of de leeslat een functie kan hebben als meer algemene standaard. Daarvoor is het dan uiteraard noodzakelijk hier een niet-commerciële, onpartijdige instantie bij te betrekken. Inmiddels worden hierover besprekingen gevoerd met de KPC-groep, die onderzoekt welke mogelijkheden er zijn om als onafhankelijk instituut de leeslat te veralgemeniseren en het systeem breed in gebruik te nemen.

OPROEP TEKSTSCHRIJVERS UITTREKSELS EN AUTEURSPORTRETEN

Wie wil voor ons uittreksels en auteursportretten schrijven die geschikt zijn voor het huidige literatuuronderwijs.
Voor een nieuwe elektronische uitgave over literatuur voor het voortgezet onderwijs zijn wij op zoek naar enthousiaste mensen met een meer dan gemiddelde literaire kennis en interesse.
Kennis van het hedendaagse literatuuronderwijs en een ruime schrijfervaring stellen wij op prijs.

Voor meer informatie kunt u bellen
(070 - 309 03 80)

of schrijven naar
André Henderickx
Postbus 43300
2504 AH Den Haag.